

MESTER

HÅNDVÆRKERFORENINGEN KØBENHAVN
MAGASINET OM GODT HÅNDVÆRK

HER SKABES FREMTIDENS KLASSIKERE...

MESTER udgives af Håndværkerforeningen København

Håndværkerforeningen København er en tværfaglig medlemsorganisation for selvstændige og ejerledere og har 1.900 medlemmer. Herudover er der tilsluttet 37 laug og brancheorganisationer. Læs mere om medlemskabet, foreningen og bestyrelsen på hfk.dk/om-os

MESTER udkommer 5 gange om året og sendes gratis til alle medlemmer af foreningen samt udvalgte virksomheder og brancheorganisationer

Er du interesseret i at modtage MESTER, så kan du tegne et gratis abonnement på hfk.dk/magasinet-mester

MESTER udgives med støtte fra Fonden Alderstrøst, der blandt andet yder støtte til fremme af godt håndværk

MESTER: 6. årgang nr. 30 april 2024
Næste udgave udkommer maj 2024
ISSN: 2596-7118
ISSN online: 2596-7126

Udgives af: Haandværkerforeningen i Kjøbenhavn
Dronningens Tværgade 2A
1302 København K
www.hfk.dk

Ansvarshavende: Christoffer Susé, csu@hfk.dk

Redaktion: Jakob Bo Andersen, jakob@hfk.dk
Peter Djurup, peter@djurup.com
saunte.io - tommy@saunte.dk

Design/AD: saunte.io - tommy@saunte.dk

Fotograf: Ricky John Molloy, mail@rickymolloy.com
Rie Neuchs, mail@rieneuchs.dk
Thomas Tolstrup, tt@thomastolstrup.com

Korrektur: Søren Norby

Annoncesalg: Christoffer Susé, csu@hfk.dk

Tryk: REDHILL
Tilsluttet: Danske Medier
Kontrolleret oplag: 3.576

Godt håndværk samler byen

Godt håndværk har sat et afgørende præg på det danske samfund, og gør det fortsat. Både i form af de konkrete produkter som håndværkeren producerer. Men også som et kulturbærende værdisæt.

Håndværkeren, hvad enten det er en bager eller en smed, forædler materialer og skaber på den måde værdi for medarbejdere, kunder og samfund.

Godt håndværk er også et værdisæt hvor værdier som kvalitet, omhu, reparerbarehed, flid og stræben efter det ypperste er bærende.

Håndværkerforeningen samler håndværksmestre og mennesker på tværs af fag og stand omkring godt håndværk. Vi hylder de unge der vælger en håndværksuddannelse, og for vores medlemmer er det centralt at være organiseret og tage medansvar for lokalområdet ved at skabe lokale arbejds- og lærepladser.

**HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH**

HUSK at du kan finde artikler fra tidligere udgaver af magasinet MESTER på Håndværkerforeningens hjemmeside.

Kig ind på hfk.dk/magasinet-mester eller scan qr-koden

Den tabte historie

Årets tal for ansøgninger til ungdomsuddannelserne ligner en genudsendelse af vejrudsigten for november. Den er præcis magen til den fra sidste år.

På landsplan har knap 20 procent af eleverne i 9. og 10. klasse søgt en erhvervsuddannelse. Præcis som sidste år.

Tallene varierer dog fra landsdel til landsdel. I Nordjylland er der for eksempel 24 procent af en årgang der vælger at søge ind på en erhvervsuddannelse, mens det kun gælder 14 procent i Hovedstadsområdet.

Det skyldes ikke at uddannelserne i Nordjylland er meget bedre end i resten af landet. Det skyldes nok nærmere at forældrene og de unge i hhv. Nordjylland og Hovedstadsområdet har en forskellig opfattelse af hvad der er en god uddannelse og et godt arbejde.

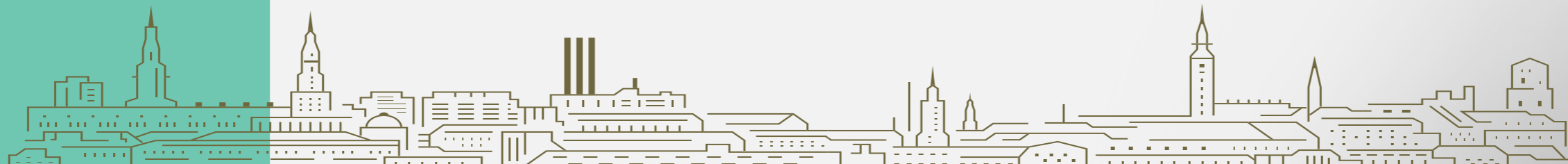
Men der er ingen tvivl om at vi i samfundet som helhed har ladet os forblænde af lange uddannelser og teoretisk forståelse.

Derfor har vi alle sammen et ansvar for at give vores børn og unge et realistisk billede af hvad der er vigtigt. For den enkelte, men også for samfundet. Hvis det fortsætter som nu, risikerer vi at ende med et fattigt og nytteløst samfund hvor vi mister evnen til at anerkende håndens arbejde, og hvor ingen formår at beskæftige sig med arbejde der i bogstavelig forstand giver tag over hovedet.

Heldigvis ser det ud til at det er ved at gå op for mange at hvis vi fortsætter ad samme spor, så mister vi ikke bare kompetencer til at udvikle og bygge fremtidens (og fortidens) samfund.

Vi taber også en vigtig del af vores historie og værdier. Nemlig historien om godt håndværk.

PER VANGEKJÆR
FORMAND

6

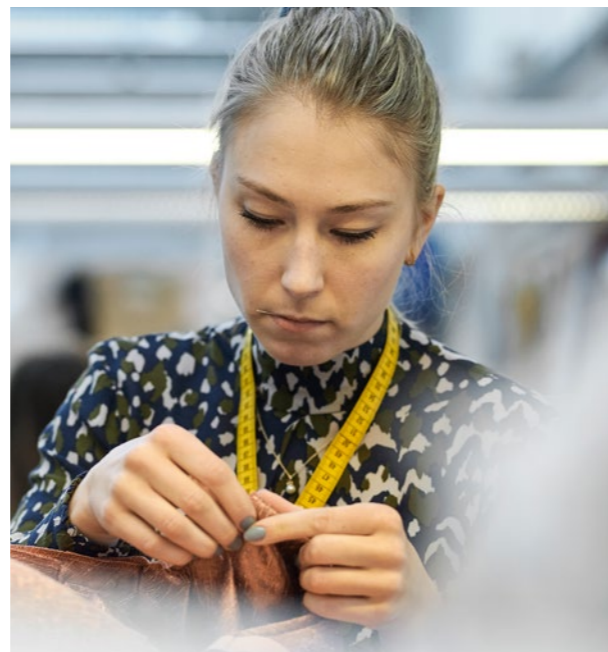
HER SKABES FREMTIDENS MØBELKLASSIKERE

Hvordan skaber man en møbelklassiker og sikrer fortidens klassikere? Møbelsnedker Malte Gormsen fortæller, hvordan han arbejder med at udvikle egne og andres idéer på sit værksted.

20

NÅR DU SKABER KOMMER DU I FLOW

Passion og flow giver ikke bare glæde, men har også sundhedsfremmende effekter. Det fortæller psykolog Anne Kirketerp, der er ophavskvinde til craft-psykologien.

34

UDELING AF HÅNDVÆRKERFORENINGENS MEDALJE

Håndværkerforeningen København fejrer årets dygtigste nyudlærte håndværkere ved en stor ceremoni på Københavns Rådhus den 7. maj

24

ISTANDSÆTTELSE AF TI HISTORISKE DOMMERSTOLE

Tapetserer Mette Palsteen havde i efteråret 2023 ti helt særlige stole til istandsættelse på værkstedet i Willemoesgade.

36

NYT PRAKSISAKADEMI PÅ NEXT CAMPUS NØRREBRO

AP Møller Fonden har bidraget med 125 millioner kroner til et nyt praksisakademi, der skal bygges på NEXT's campusområde på Nørrebro.

Lænestol betrukket med blå stofrester
 Dykkere fandt Fransk taffelur i mergelgrav
 Brudekjole i tre generationer
 fra bedstemor til søsterringe
 Nyt liv til gamle lamper i boligforening
Godt håndværk holders

42

GODT HÅNDVÆRK HOLDER

Få inspiration til hvilke ting og effekter du kan få repareret hos din lokale håndværker.

MALTE GORMSEN

HER SKABES FREMTIDENS

Det tager tre timer at flette denne stol fra Malte Gormsens kollektion. Stolen har betegnelsen MG106, og findes også i en udgave uden armlæn og i en loungeudgave.

TEKST PETER DJURUP
FOTO RICKY JOHN MOLLOY

MØBELKLASSIKERE

I Sankt Annæ Passage mellem Bredgade og Store Kongensgade midt i København hersker der altid en særlig fred, trods de to trafikerede gader. Her holder snedkermester Malte Gormsen til med sit snedkergalleri på en af de tre adresser virksomheden breder sig over. Lidt hemmeligt, men til gengæld eksklusivt tæt på byens gallerier, arkitekter og designbutikker.

I det ene hjørne af det stilfulde snedkergalleri står en sofa specielt udviklet til restauranten Geranium, og overfor står to stole der bruges på Restaurant Bavn i Aarhus. Begge dele er kollektioner der kommer fra snedkeriet. Her holder Malte Gormsen møde om et arrangement hvor han skal tale om snedkerhåndværket og bæredygtighed, med fokus på det lokale. Lokationen og det at han holder oplæg om faget, hænger tæt sammen. For Malte Gormsen vil gerne have at der er flere der interesserer sig for hans møbler og ikke mindst for snedkerhåndværket generelt.

Håndværket vises frem

Det er hans snedkergalleri i København et fysisk eksempel på. Det er vigtigt at være tæt på arkitekter og designere som i stort antal kan findes inden for en lille radius her. Det er ikke en møbelforretning, men et sted som bliver brugt til at vise møbler og interiør frem.

"Vi får faktisk brugt stedet for lidt. Men næste ansættelse skal være en person der kan aktivere vores snedkergalleri og skabe arrangementer hvor arkitekter og designere kommer og ser hvad vi laver," siger Malte Gormsen mens han viser rundt. Det eneste der ikke er lavet i eget værksted, er vandhanerne.

Værkstedet ligger i Herlev, og her er der 22 ansatte. Derudover omfatter virksomheden Frederiksdal Bådebyggeri hvor der arbejder to ældre snedkere. Bådebyggeriet blev købt lidt con amore da Malte får en stor del af sit træ

fra skoven i lokalområdet, og fordi han engang drømte om at blive bådebygger. Ud af de over 20 ansatte har han i øjeblikket tre lærlinge, for det at uddanne nye til faget ligger Malte Gormsen meget på sinde. Han er snedker helt ind til kernen, og det er ikke uden grund.

Vokset op med træ

"Jeg har altid vidst at jeg skulle håndværkets vej. Jeg er ordblind, og derfor besluttede jeg, helt tilbage da jeg var 12 år, at jeg ville være håndværker. Jeg gik på en skole der tillod meget skolepraktik hvilket var en stor fordel for mig. Det betød at jeg kom ud i mange virksomheder indenfor håndværk. Jeg kiggede både på de forskellige byggefag og på tømrerfaget, men konstaterede at dér hvor håndværket var mest intakt, var møbelsnedkeri. Det var grunden til at jeg valgte det, og så falder det ikke så langt fra stammen da min far er møbelsnedker og arkitekt, selvom det faktisk ikke var det der var udslagsgivende for mit valg. Det var mest fordi jeg her kunne finde den oprindelig i håndværket jeg søgte," siger Malte Gormsen.

Han er vokset op med træ i en familie hvor der blev talt om træ og følt og mærket på materialet, og han er blevet taget med på udstillinger.

"Man kan sige, at det var her jeg fandt den oprindelig, der er i håndværket, og som jeg stadig er inspireret af."

Lærling og selvstændig

Malte Gormsen kom i lære hos Niels Roth Andersen hvor der blandt andet blev lavet Finn Juhl- og Helge Vestergaard Jensen-møbler.

"Det var et af de sidste rigtige møbelsnedkerier i København. Niels holdt fanen for faget højt, og man lavede tingene fra bunden i hånden. Som lærling blev man båret helt ind i møblerne, fra opskæring til færdiggørelse. Det var et supergodt sted at stå i lære. Der arbejdede vi i spændfeltet mellem arkitektur og snedkeri. Noget som man i en del år har mistet lidt fordi møbelindustrien har overtaget, og fordi de fleste virksomheder i dag er mere møbelkøbmænd end snedkere. Derfor mister man knowhow, og her vil jeg gerne være modpol som Niels Roth Andersen var det," siger Malte Gormsen der stadig taler med sin læremester om faget. Det var også Niels Roth Andersen der fik ham til at interessere sig for det faglige arbejde i snedkerlauget hvor han i dag sidder i bestyrelsen.

Allerede mens han var i lære, etablerede han sig som 19-årig med eget CVR-nr., et år inden svendebrevet var i hus. Der var allerede opgaver som han løste i eget regi om aftenen, og det krævede en virksomhed. Derefter blev det en naturlig, glidende overgang fra lærling til mester. Først i 1999 blev virksomheden omdannet til det selskab Malte Gormsen fortsat driver.

Forvaltning af møbelarven

Hos Malte Gormsen bliver der både udviklet egne møbler og møbler i samarbejde med arkitekter. Derfor er det oplagt at tale om forskellen på at lave sit eget og andres. Og her er der læring at hente fra nogle af de klassiske møbel-skabere, i forhold til hvordan man forvalter en arkitekts design og tanker bag.

"I min verden er det møbelsnedkerens opgave ikke at kompromittere det oprindelige design og opdrag. Det er vigtigt for os at holde fast i snedkermøblets kvalitet, og når vi samarbejder med arkitekten, er det altid med respekt for arkitektens opdrag. Det sker at nogle kunder gerne vil

have en stol i en anden størrelse eller farve. I så fald taler vi altid med arkitekten om det, og vi får sjældent et Nej," siger Malte Gormsen.

Når der er tale om møbler hvor arkitekten ikke lever mere, er det selvsagt ikke muligt at spørge arkitekten selv, så her er det efter Maltes mening endnu vigtigere at have respekt for arkitekten.

"Hvis vi ser på møbler fra afdøde arkitekter, er der typisk forskellige snedkermestre og producenter som gennem tiden har stået for produktionen, og man kan her se forskel på det oprindelige produkt og et nyproduceret produkt. Kigger man på priserne når møblerne bliver solgt på auktion, er de højere når det er møbler der er lavet af de tidligere snedkermestre. Det er typisk snedkermesteren der er udslagsgivende for hvor høj prisen bliver på en auktion fordi møblet er i en bedre kvalitet og mere tro mod det oprindelige. Jo mere oprindeligt, jo højere er prisen," siger Malte Gormsen.

Der er efter hans mening stor forskel på hvordan afdøde arkitekters rettigheder bliver forvaltet. Flere af de kendte møbelarkitekters rettigheder og designs bliver varetaget af arkitektens efterkommere.

En del af det træ, der bliver brugt til møblerne kommer fra Frederiksdal Skov ikke langt fra værkstedet i Herlev.

Stolen MG106 er designet af Space Copenhagen, findes tre udgaver, og kan ses på Restaurant Bavn i Aarhus. Stolen er fra Malte Gormsens egen kollektion.

MG106 - DESIGN SPACE COPENHAGEN

Malte Gormsen har en arkitekt ansat. Her er han i gang med et projekt sammen med arkitekt Johan Staarup.

"I min verden er det møbelsnedkerens opgave ikke at kompromittere det oprindelige design og opdrag. Det er vigtigt for os at holde fast i snedkermøblets kvalitet og når vi samarbejder med arkitekten, er det altid med respekt for arkitektens opdrag," siger Malte Gormsen.

"Der er nogle familier der forvalter deres brand og designs med stor respekt for de oprindelige tanker bag, om kvalitet og udførelse i forhold til hvordan de bliver produceret. Men der er andre af de gamle arkitekters møbler som er gået fra hæderkronede snedkervirksomheder til mere kommercielle producenter hvilket er et kompromis i forhold til kvalitet og typisk til en lavere produktionspris," siger Malte Gormsen.

Han har selv valgt at fastholde produktionen på eget værksted, fremfor at flytte den ud og spare penge.

"Vi kunne også lave vores ting billigere hvis vi ikke selv producerede her i København. Men vi fastholder vores kvalitet og værdier, ved at vi står for vores egen produktion," siger Malte Gormsen.

Kvalitetssnedkeri tur-retur

"Udviklingen af de arkitekttegnede møbler sker i spændfeltet mellem arkitekterne og snedkerne. Det var i sin tid snedkerne der inviterede arkitekterne ind til samarbejde. Mange af de kendte gamle møbelarkitekter var uddannede snedkere, og havde derfor en forståelse for hvordan man skulle sætte tingene sammen. Det er Wegner et eksempel på. Han var både snedker og arkitekt, mens et modsat eksempel er Finn Juhl der ikke var uddannet håndværker og derfor havde brug for hjælp fra den dygtige håndværker til at få sat møblerne sammen. Hans ting kan i princippet ikke holde fordi de er trukket lidt ud over grænsen for hvad der er muligt, men det er så her hvor samarbejdet mellem arkitekt og håndværker er vigtigt," siger Malte Gormsen.

Han mener at udviklingen af arkitekttegnede møbler de sidste 30 år har været lidt død, på grund af at de industrielt producerede møbler har vundet frem. Men nu er der så ved at rejse sig en ny æra hvor snedkerne igen får taletid.

"Med ny teknologi, nærhed og bæredygtighed opstår der noget nyt hvor man får en plads som snedker. Som håndværker har jeg forståelse

for arkitekturen og håndværket, og det er i det spændfelt det bliver interessant. Det er dér hvor samarbejdet mellem arkitekt eller designer og snedker skaber fornyelsen," siger Malte Gormsen.

Han uddyber hvad der skal til for at skabe noget særligt i fællesskab:

"Når man arbejder sammen med en arkitekt om at udvikle et møbel, er man meget lyttende. Her handler det om at formidle en andens idé, og få dét frem som arkitekten ønsker. Det skal være tydeligt hvad den der har tegnet møblet vil udtrykke. Arkitekten kommer med en tegning, og det er min opgave at sørge for at det bliver i den rigtige kvalitet og det ønskede udtryk. Så det er vigtigt at have en tæt dialog hvor vi bliver inspireret gensidigt af hinanden. Man skal kunne se forskel på om produktet er fra en møbelproducent eller en møbelsnedker," siger Malte Gormsen.

Udover at arbejde med arkitekter som Norm Architects og Space Copenhagen skaber han også møbler i eget navn.

"Jeg laver også mine egne designs, men jeg får udvidet min horisont ved at arbejde sammen med dygtige arkitekter. Og samtidig får de også noget ud af det når arkitekten tør komme ind på værkstedet og udvikle idéerne sammen med mig. Det er dér hvor vi sammen bringer arbejdet længst," siger Malte Gormsen.

Han overvejede i sin tid selv at uddanne sig til arkitekt som sin far, men han fik det faderlige råd at lade være og i stedet gå sin egen vej som møbelsnedker, og det fulgte han.

"Jeg er stadig ikke i tvivl om at han havde ret i at det var det rigtige valg," siger Malte Gormsen.

Nanna Ditzels blomst

Hvornår noget bliver et designikon er svært at spå om når man er i gang med at udvikle det. Men ved lidt af et tilfælde kom Malte Gormsen, for lidt over 20 år siden, til at samarbejde med Nanna Ditzel om at udvikle barstolen "Blomst". Det skulle vise sig at blive det sidste møbel fra hendes hånd inden hun døde.

"Designmuseet i København var i gang med at lave en udstilling hvor etablerede designere skulle udvikle nye møbler sammen med snedkerlærlinge. Nanna Ditzel var i gang sammen med to lærlinge, men projektet var gået i stå, og 14 dage inden udstillingen skulle åbne, ringede Louise Campbell, der stod for udstillingen, og spurgte om jeg kunne hjælpe. Jeg tog straks ind og talte med Nanna Ditzel, og vi kom sammen i mål med stolen, så jeg kunne levere den på museet om formiddagen, den dag udstillingen åbnede," fortæller Malte Gormsen.

Siden har "Blomst" ikke kunnet ses nogen steder, men i forbindelse med en Nanna Ditzel-udstilling på Trapholt, ville de gerne have stolen med. Derfor fandt Malte tegningerne frem fra gemmerne, og nu står stolen på den permanente udstilling på museet og i Maltes Gormsens snedkergalleri. Så nu kan den købes både i museets designbutik og hos snedkermesteren, på bestilling.

"Mange tager et gammelt design frem og arbejder videre med dét, men "Blomst" er selvfølgelig tro mod DNA'et og Nanna Ditzels idé om at skabe en stol inspireret af en blomst. Den er nok mere et kunstværk end en stol," siger Malte Gormsen mens skribenten sætter sig på den meget smukke stol som man skal sidde ret stille på, for at undgå at den vælter.

Nanna Ditzels stol "Blomst" var det sidste værk fra hendes hånd, og Malte Gormsen var med til at føre idéerne ud i livet.

Snedkeri som eksportvare

Mange af de klassiske møbler fra den tidligere æra er samleobjekter og ikke mindst eksportvarer. Men netop muligheden for eksport af snedkerfaget er noget som Malte Gormsen tror meget på.

Han startede med at arbejde på et snedkeri i Skotland som 16-årig inden han kom i lære, og fik derfor tidligt smag for det udenlandske. Da han blev selvstændig, var det fra begyndelsen i stort omfang opgaver i udlandet der fyldte i forretningen.

"Da jeg ville i lære hos Niels Roth Andersen, måtte jeg vente et år før han havde en læreplads til mig, så for at bruge tiden fornuftigt, tog jeg til Inverness i Skotland. Her fik jeg arbejde på et snedkeri som blandt andet løste vedligeholdelsesopgaver i lokal-samfundet. Arbejdet i Skotland gav mig et godt grundlag for mit håndværksmæssige sprog, og ikke mindst også det engelske sprog. Det fik jeg glæde af da jeg begyndte min virksomhed hvor vi hurtigt fik opgaver med at bygge butikker i udlandet, for blandt andre flere danske modehuse som Diesel og Malene Birger," siger Malte Gormsen.

De udenlandske opgaver kom i slutningen af 90'erne hvor møbelbranchen havde det svært. Derfor fandt Malte Gormsen sammen med nogle arkitekter der arbejdede med at indrette hoteller, restauranter og modeforretninger verden over.

"Vi havde i de første mange år en stor del danske kunder der bragte os til udlandet, og jeg mener at der er et kæmpe eksportmarked for danske snedkere som vi har haft en tendens til at ignorere.

Der er 22 ansatte i Malte Gormsens virksomhed.

Der er plads til danske snedkere fordi vi har et højt fagligt niveau, og vi kommer hurtigere frem til resultatet i samarbejde med arkitekter end de lokale gør. Mange udenlandske arkitekter er vant til at have mistillid til snedkere fordi de ikke har den dialog som vi kender fra Danmark. Men når arkitekterne lærer at forstå den tillid man kan have til den danske håndværker, bliver det et unikt samarbejde hvilket jeg har oplevet i arbejdet med at skabe butikker rundt omkring i verden med lokale arkitekter. Men der ligger en kæmpe opgave i at formidle mulighederne," siger Malte Gormsen.

Han har en agent i London og har også lige fået en i USA, og derudover arbejdes der på at finde flere der kan repræsentere virksomheden i andre lande. Sociale medier er også en vej til at

Der bliver lagt en sidste hånd på en af Maltes stole i værkstedet.

blive set. Malte Gormsen har lige fået en henvendelse fra Taiwan om et møbel fra kollektionen som er blevet opdaget på Instagram.

Egen kollektion

I dag fylder møbler 20-30 procent af det der bliver fremstillet på værkstedet, og ambitionen er at komme op på 50 procent.

"Jeg har hele tiden gerne villet have flere møbler ind i mit arbejde og have min egen kollektion. Derfor har jeg skabt Malte Gormsen Kollektion som blandt andet er en samling af alt det vi har lavet gennem årene. Vi bringer ofte vores egne møbler ind når vi er med til at indrette både boliger og restauranter. Vi byggede i sin tid restauranten Geranium sammen med nogle arkitekter, og var senere med til at bygge den om. Kokken og restauratøren Rasmus Kofoed bad om en fritstående sofa der var rund. Den udviklede jeg til restauranten, og i dag er den en del af vores egen kollektion," siger Malte Gormsen.

Han har en del restaurationsindretninger i bagagen. Udover Geranium har han også leveret indretning til Noma, helt tilbage fra før den blev kendt. Et andet eksempel på et møbel der er blevet en del af indretningen i restaurations-

branchen, er de før omtalte spisebordsstole der er udviklet sammen med Space Copenhagen. Stolene har flettet sæde og ryg og fremstår som en moderne klassiker. Stolen ville Restaurant Bavn i Aarhus gerne have, og det udviklede sig til at den nu findes i tre versioner: En uden og en med armlæn, og så en loungeudgave. I dag står der 200 stole i de tre versioner i den aarhusianske restaurant, og stolene er nu en fast del af MG-kollektionen.

Alle møbler bliver fremstillet på værkstedet i Herlev på bestilling, og for at se dem inden skal man for eksempel en tur ind i snedkergalleriet i Sankt Annæ Passage.

"Jeg ved endnu ikke om jeg vil have møbler ud hos danske møbelhandlere. Det skal i givet fald være nogle der kan forstå det vi står for," siger Malte Gormsen.

Bæredygtighed med lokalt træ

Som artiklen indledte med, er Malte Gormsen meget optaget af bæredygtighed og ser træ som et meget bæredygtigt materiale på flere måder. For det første er det et naturligt materiale, og samtidig benytter hans snedkeri en stor mængde lokalt produceret træ og undgår dermed for meget transport.

"En stor del af det træ vi bruger, kommer fra Frederiksdal Skov ikke langt fra Lyngby, og da det kun skal transporteres til Herlev, er der ikke meget CO2-udledning ved transporten. Træ er det eneste råstof i Danmark som vi kan blive ved at have. Sten og grus er væk når det er brugt. Hvis vi passer godt på vores skove og får plantet nye træer, og tænker biodiversitet ind på en fornuftig måde, er træ meget bæredygtigt. Det kræver nye tanker fra politisk hold. Vi skal have inddraget mere land til skov. Vi har områderne, men bruger dem bare til noget forkert. Den hurtigste måde vi kan forandre vores verden på, er ved at spise anderledes og lave landbrugsland om til skove," mener Malte Gormsen.

Et møbel der er lavet i snedkerkvalitet, er i sig selv bæredygtigt fordi det kan holde i mange år og gå i arv til nye generationer.

"Når jeg udvikler et nyt møbel, tænker jeg det ind i forskellige tidsaldre, for at se om det passer ind. Når det gør det, bliver møblet i sig selv bæredygtigt, for så kan man beholde det i mange år frem, fremfor at man køber et industriprodukt og smider det væk efter få år. Bæredygtighed og bevarelse bliver den største arkitektoniske tendens i fremtiden. Hvis man bruger lokale håndværkere, der fremstiller holdbare møbler og bruger lokale materialer, så er det et godt afsæt for at passe på vores klode," siger Malte Gormsen.

Malte Gormsen stiftede allerede egen virksomhed som 19-årig mens han var i lære som møbelsnedker.

MALTE GORMSEN
MEDLEM AF
KØBENHAVNS
SNEDKERLAUG
HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

Hvad er en møbelklassiker?

Arne Jacobsen, Finn Juhl, Hans J. Wegner er nogle af de arkitekter hvis møbler kan ses på en tur gennem Designmuseum Danmark. Men hvad er det der gør et møbel fortjent til at blive udstillet på museum?

TEKST PETER DJURUP
FOTO PERNILLE KLEMP

Direktøren for Designmuseum Danmark, Anne-Louise Sommer, har stor erfaring med at udvælge hvad der kommer gennem nåleøjet og får plads på museet i Bredgade. Her kan man se dansk design gennem tiderne med blandt andet møbler af Finn Juhl, Arne Jacobsen og Hans J. Wegner i udstillingen. Anne-Louise Sommer fortæller her hvad der gør et møbel museumsegnet, og hvornår noget bliver en klassiker.

"Der er reelt ikke en recept for hvordan man skaber en klassiker. Hvis der var det, ville der jo kun blive fremstillet klassikere. Der er altid noget uforudsigeligt i det der bliver skabt. Det kan ikke matematisk udregnes hvordan man skaber en klassiker. Man kan sige at der er en x-factor, hvor du kan ramme noget særligt uden at vide det," siger Anne-Louise Sommer og fortsætter:

"Det der kommer på museum, har ofte en høj repræsentation af klassikere, men det er ikke alle møbler der står her som er klassikere. Det kan i stedet være

et skelsættende møbel i form af at være det første, det største eller det bedste. Hvis for eksempel Finn Juhl, Arne Jacobsen eller Wegner har lavet en stol der har haft en helt særlig betydning, kan den være berettiget til en plads. Et eksempel er Arne Jacobsens "Myren" som senere dannede skole for andre efterfølgende stole i stilen. Det samme kan man sige om Verner Pantons plasticstol. Det er med til at gøre at de begge i dag findes både på museer og i private hjem."

Når det skal vurderes om et møbel er værdigt til en plads på Designmuseet, ser museumsfolk, ifølge Anne-Louise Sommer, netop tilbage i tiden og ser om der er noget i designet der viste nye veje da det blev skabt. Og så har møblets popularitet en effekt i forhold til om det bliver en klassiker.

"Hvis vi ser på hvad der gør at et møbel bliver en klassiker, kræver det et ekstra element i form af at have opnået et højt kendskab og popularitet. Man kan sammenligne det med en evergreen i musikkens verden hvor du kan genkende den efter de første to strofer. Der findes meget fantastisk musik, men hvis det ikke er bredt kendt, er det ikke en evergreen. Det samme gælder møbler," siger Anne-Louise Sommer.

Møbler med historie

Et ekstra aspekt når man samler effekter ind til et museum, er det der i museums-sproget hedder proveniens. Det handler blandt andet om hvorvidt et møbel har en særlig kendt historie. Designmuseet har en loungestol som Hans J. Wegner har tegnet, og som har været udstillet på Museum of Modern Art i New York, men aldrig har været sat i produktion. Det var Wegners egen stol. Den eneste af slagsen, og den stod i hans hjem.

"Stolen er interessant fordi man mener den har inspireret designerne Charles og Ray Eames til at skabe deres klassiske loungestol der kom senere end Wegners. De to amerikanske designere skulle efter sigende have set Wegners loungestol på udstillingen i New York," fortæller Anne-Louise Sommer og fortsætter:

"Et andet eksempel er vores Børge Mogensen-sofa som han selv har fået lavet til sine egne dimensioner, og som

han har ligget på i sin stue. Sofaen er slidt af ham selv hvilket gør den til noget særligt. Men jeg får indimellem henvendelser fra gæster der spørger om vi ikke kan få penge til at købe et ordentligt eksemplar af sofaen fordi den er slidt. Så må jeg forklare hvorfor det netop er den sofa vi har i udstillingen," siger Anne-Louise Sommer.

Når du skaber

kommer du i flow

Hvad er det der får bageren til at stå op hver nat for at bage brød og kager der næste dag er solgt og spist? Hvorfor knokler kokken i køkkenet aften efter aften for at skabe retter der timen efter er fortæret, og gæsterne forsvundet? Eller frisøren der sætter håret på kunden hvorefter det blæser til alle sider når kunden går ud i stormvejret? Anne Kirketerp er ophavskvinde til teorien om craft-psykologi, og hun fortæller her hvor passionen til det forgængelige – og også blivende - håndværk kommer fra.

"Som udgangspunkt har jeg forsket i craft som fritidsinteresse og passion, men for mange håndværkere er der et stort overlap mellem det de laver i deres professionelle liv og det de kan lide at lave som hobby. At skabe noget er for mange en passion. Det handler om at vi gør noget som vi glæder os til. Det giver os en god følelse når vi præsterer noget som er synligt. Vi kan se udviklingen fra en pose mel til et brød for eksempel. Så det er en kombination af processen derhen, og det at man kan se et resultat af ens arbejde, der skaber glæden," siger Anne Kirketerp som er uddannet væver og håndarbejds lærer og siden har læst psykologi samt skrevet en ph.d.-afhandling om foretagssomhed og forsket i craft-psykologi de seneste otte år.

Ifølge Anne Kirketerp er der ikke forskel på om man laver et håndværk som er forgængeligt, som det er tilfældet for bagerne og kokke, eller om man bygger et hus eller fremstiller et møbel som murere, tømrere og snedkere.

"Når du laver håndværk, kan du se dine forbedringer på kort tid, og det er samtidig let at mærke når du bliver bedre til det du laver. Det er med til at skabe glæden ved arbejdet og giver en naturlig motivation. Til sammenligning er det i akademisk arbejde mere skjult i forhold til at blive bedre, og du kan ikke på samme måde se det fysiske resultat som du kan ved håndværket," siger Anne Kirketerp.

Vejen til passion

Det at have en passion for noget, kommer ifølge Anne Kirketerp ofte fra noget godt man husker fra sin barndom. Det behøver ikke direkte at være noget man har gjort, som for eksempel at bygge noget, men lige så meget en god følelse ved at lave noget sammen med familie eller venner. Det kan være noget man har haft succes med, og fået en god oplevelse af, som så gør at man får energi af det. Eksempelvis kan det være at bygge LEGO sammen med andre hvor det man husker lige så meget er fællesskabet i at gøre det, og derfor tager det med sig som noget man kan lide at lave. Det kræver dog at man kan finde ud af at bygge LEGO, ellers bliver det ikke noget man tager med sig videre.

TEKST PETER DJURUP

flow

- er når du har fuld opmærksomhed på det du laver, du tænker ikke på andet, og dermed forsvinder eventuelle negative tanker. Det er en tilstand hvor folk oplever at føle sig frie.

FOTO RICKY JOHN MOLLOY

"Passion og flow giver ikke bare glæde, men har også sundhedsfremmende effekter for mennesker med forskellige udfordringer og diagnoser som ADHD, stress og depression"

ANNE KIRKETERP

CRAFT-PSYKOLOGI

"Der er flere grunde til at man kan blive ved med at finde glæde eller passion ved håndværk, uanset om det er forgængeligt eller blivende. I craft-psykologi er der en række teorier om de fysiske og psykiske fordele ved at lave håndværk, og det er her vi kan finde en del af forklaringen på hvor man finder motivationen og glæden ved at skabe noget med hænderne," forklarer Anne Kirketerp.

Kommer i flow

For at opnå de psykologiske og fysiske fordele ved håndværk, skal den opgave man udøver være tilpas kendt, men samtidig også indeholde en vis grad af udfordring. Det skal med andre ord ikke være for svært hvis man skal opnå at komme i flow.

"De fleste beskriver oplevelsen af meningsfuld selvforglemmelse når man har valgt en beskæftigelse som man kan lide at lave. Når udfordringen passer til ens formåen, kommer man nemt i flow. Eller man kan sige at man kommer ind i en zone hvor man får tilpas udfordring, med mulighed for at rette de små fejl der kan opstå. Når man arbejder med et håndværk kommer man til et sted hvor aktiviteterne giver ro. Det er blandt andet på grund af det repetitive i arbejdet, som når man for eksempel ælter en dej eller rører i en gryde. De automatiserede og rytmiske bevægelser skaber en afslapningsrespons i kroppen som kan måles fysisk," forklarer Anne Kirketerp.

Det har en stor betydning for passionen at det man laver, er noget man får færdiggjort. Hvis man kun sætter ting i gang som aldrig bliver færdige, er det ikke en holdbar passion, men her er de forgængelige håndværk kendetegnet ved at det er noget hvor man bliver færdig inden for en overskuelig tidshorizont. Samtidig bliver der skabt noget som giver en god oplevelse for dem som brodet, maden, frisuren bliver lavet til.

"Hvis man ser på en koks arbejde, er der en lynhurtig reaktion i forhold til de fysiske og psykologiske faktorer der er

flowgenererende. At arbejde som kok med den fart og de repetitioner giver en stor dopaminrus. Det er det der er med til at gøre at en kok kan blive ved. Kokkefaget er en ekstrem sport. Det er en af grundene til at det er et fag der tiltrækker så mange mænd," siger Anne Kirketerp.

Hun forklarer fænomenet "flow" sådan:

"Når du er i flow, kan du stoppe midt i en sætning fordi du har fuld opmærksomhed på det du laver. Det gør samtidig at du ikke tænker på andet, og dermed forsvinder eventuelle negative tanker om alle mulige andre emner også. Det er dér hvor folk der har bekymringer, oplever at føle sig frie," siger Anne Kirketerp.

Sundhedsfremmende effekter ved håndværk

Passion og flow giver ikke bare glæde, men har også sundhedsfremmende effekter for mennesker med forskellige udfordringer og diagnoser som ADHD, stress og depression. Det viser Anne Kirketerps forskning.

"Ved at være i gang med noget hvor aktiviteten, i modsætning til flow, er helt automatiseret, kan du holde fokus på en samtale imens du laver håndværk. Det kaldes en koblet aktivitet. Her har vi delt opmærksomheden på at lytte og lave en håndværksaktivitet som er automatiseret og relativt let. I denne tilstand hvor vi laver koblede aktiviteter, kan du blive ultraopmærksom. Derfor eksperimenteres der med forskellige former for håndværk i forhold til at hjælpe mennesker der har svært ved at holde fokus. Det kan være personer med ADHD som ved at lave noget de er gode til, kan blive bedre til at holde fokus og dermed være til stede i en samtale samtidig. Hvis man bruger sin overskudsopmærksomhed til for eksempel at strikke, er der mange der bliver bedre til at være til stede og lytte," siger Anne Kirketerp.

Ja, håndværk kan mange ting og skaber både glæde og positiv effekt. Både for dem der udfører det og dem det udføres for.

Hvem er Anne Kirketerp?

Anne Kirketerp er ekspert inden for innovation, foretagsomhed, motivation, nye undervisningsformer i forskellige områder af folkeskolen, gymnasier, UC'er, universiteter og ministerier.

Hun er uddannet kunsthåndværker, med speciale i vævning, og håndarbejds lærer. Senere har hun studeret psykologi og har skrevet en ph.d.-afhandling om hvordan man går fra at have en idé til at handle på den. Hun har udviklet teorien om craft-psykologi på baggrund af sin forskning.

Hun underviser, holder foredrag og har skrevet to bøger om craft-psykologi. Blandt andet bogen "Craft Psykologi - Sund-

hedsfremmende effekter ved håndarbejde og håndværk".

Læs mere på:

annekirketerp.dk

Istandsættelse af ti historiske dommerstole i Højesteret

Tapetserer Mette Palsteen havde i efteråret 2023 ti helt særlige stole til istandsættelse på værkstedet i Willemoesgade. Det var gjort muligt efter en donation fra Kirsten og Freddy Johansens Fond. Vi har været en tur i Højesteret hvor Højesteretspræsident Jens Peter Christensen viste rundt.

Selvom tapetserer Mette Palsteen er specialist i at restaurere og polstre historiske og klassiske møbler var det alligevel et særligt sæt stole hun fik ind på værkstedet i efteråret 2023.

De ti "fløjlsbetrukne lænestole" kom nemlig fra Højesteret hvor de i 1854 blev indkøbt som dommerstole til Højesterets nye retssal der blev indrettet på Amalienborg. Det fortæller Højesteretspræsident Jens Peter Christensen.

"Da Højesteret blev etableret i 1661 fik den sæde på Københavns Slot som jo senere blev ombygget til Christiansborg Slot. Højesteret har i princippet altid ligget på Slotsholmen, men på grund af de to

brande på Christiansborg Slot i 1794 og 1884, har man i perioder både haft lokaler i Prinsens Palæ, hvor Nationalmuseet har til huse i dag, i Bernstorffs Palæ i Bredgade og på Amalienborg hvor man havde til huse fra 1854 til 1864," fortæller Jens Peter Christensen.

På Amalienborg havde Højesteret til huse i Frederik VI's palæ, men da Christian IX blev konge i 1863, ønskede han at bebo palæet. Derfor måtte Højesteret flytte på ny. Fra Amalienborg flyttede man til det andet Christiansborg.

Da slottet brændte (igen) i 1884 nåede man at bjærge en del effekter fra Højesterets lokaler, heriblandt de ti dommerstole.

Højesteret flyttede ind i de nuværende lokaler i Prins Jørgens Gård i 1919 da opbygningen af det tredje Christiansborg var fuldført. Dengang havde man mindre plads, og det var kun Højesterets præsident der havde et kontor. Alle de øvrige dommere arbejdede hjemme når de ikke sad i retten.

Siden indflytningen i 1919 har Højesteret udvidet lokalerne ad flere omgange. I 1953 blev det vedtaget at Højesteret skulle arbejde i to afdelinger, og derfor blev der indrettet en ny retssal i bygningens øverste etage. I 1990'erne indrettede man en række nye kontorer i ridebanefløj og i kælderetagen hvor der, i parentes bemærket, tidligere var en embedsbolig for Højesterets vagtmester og hans kone der fungerede som oldfrue.

Stod i pulterrummet

Trods de ti stoles fornemme historie var de endt i et limbo i et af de bagerste lokaler i Højesteret der med tiden var blevet mere et pulterrum end et mødelokale. Dér stod de sammen med gamle overheadprojektorer, kasserede it-skærme, udrangerede skabe og andre effekter som ikke lige havde en plads andetsteds.

"For et års tid siden besluttede jeg, sammen med vores administrationschef og to af vores vagtmestre, at nu skulle vi have ryddet op og sat lokalet i stand. Efter donationen fra Kirsten og Freddy Johansens Fond fik vi råd til en totalrenovering

og en istandsættelse, også af de ti dommerstole," fortæller Jens Peter Christensen.

Ført tilbage til det originale udtryk

Sømhuller i træet på stolene viser at de nok har været ombetrukket et par gange. Senest har de været betrukket med sort ribs vævet uldstof. Til gengæld var de ikke så gode at sidde i.

"Før restaureringen var stolene sunket helt sammen, og de var faktisk elendige at sidde i. Nu sidder man til gengæld rigtig godt," siger Jens Peter Christensen.

Tapeterser Mette Palsteen forklarer at de ti stole oprindeligt har været betrukket med rød velour med frynser og anden pynt. Derfor har Mette Palsteen udvalgt en rød silkevelour der ligner det originale stof.

"Når vi restaurerer gamle og antikke møbler, bygger vi polstringen helt klassisk op. Det betyder at vi har brugt de samme typer materiale som oprindeligt: gjord, lærred, blå, krølhår, vat og stovt. Vi har valgt en silkevelour fordi stolene i Kæremålsalen ved siden af også er betrukket med silkevelour. I valget af det røde stof har vi skelet til at stolene skal spille op mod det store maleri i lokalet," fortæller Mette Palsteen.

Ifølge jubilæumsskriftet 'Højesteret 1661-1961' blev stolene leveret af snedkermester Brøtterup. En søgning på navnet afslører at det må dreje sig om arkitekt og snedker Rasmus Severin Brøtterup (1803-74).

Han var søn af snedkermester Jens Brøtterup (1752-1832) der efter seks år i England kom til København hvor han i 1784 fik kongelig bevilling som snedker og stolemager.

I forbindelse med restaureringen fandt møbelpolstrenerne en indgravering i to af stolene. Her står at de er blevet benyttet af Kong Frederik IX og Dronning Ingrid ved en reception i forbindelse med Højesterets 300-års-jubilæum i 1961.

I forbindelse med restaureringen har alle stole været skilt ad, og træet gennemgået af værkstedets snedker og afrenset for lim og tidligere tiders fernisering. Der er fyldt huller ud i træværket, og så er der skiftet en del 'indvendige' lister i stoleryg og -sæde. De var simpelthen i for dårlig stand.

"Stolene er blevet restaureret, så de fremstår nyistandsatte, og de kan holde i mange år. Men de er fra 1850'erne, så selvfølgelig står de ikke som nye. Når vi arbejder med restaurering sker det på møblets præmisser, og man skal ikke forvente at få et møbel tilbage der ligner noget som lige er sprøjtet ud af en møbelfabrik," siger Mette Palsteen.

Man skal sidde godt

Som Jens Peter Christensen har nævnt ovenfor, så led stolene under den for stole ganske alvorlige skavank at de var elendige at sidde i. Derfor har polstreren, som altid, haft fokus på at stolene skulle blive gode at sidde i, for alle størrelser og typer af mennesker.

"Vi startede med én stol hvor vi har bygget polstringen helt klassisk op. Vi har haft fokus på at få den rette sædehøjde og den nødvendige støtte til lænden så man får en god siddekomfort. Undervejs i processen har forskellige medarbejdere på værkstedet prøvesiddet stolen og

givet feedback, så vi var sikre på at vi havde den rigtige 'skabelon' til de resterende ni stole," forklarer Mette Palsteen.

Mette Palsteen fortæller at stolens ben på et tidspunkt er blevet forhøjet – måske fordi der engang har været hjul på.

"Der er lavet samme forhøjning på stolens for- og bagben hvilket betød at man kunne føle at man næsten faldt ud af stolen. Derfor har vi gjort polstringen lidt højere fortil, så man får en mere normal siddestilling," forklarer Mette Palsteen.

Et sammenhængende lokale

De ti dommerstole står nu i det nyistandsatte lokale der efter en intern navnekonkurrence blandt Højesterets medarbejdere er navngivet Fløjlsgemakket. Det fortæller Jens Peter Christensen.

"Vi havde mange gode bud, men navnet Fløjlsgemakket favner lokalets mest fremtrædende objekter: Stolene og dommernes kapper," konstaterer Jens Peter Christensen.

Et andet fremtrædende objekt i lokalet er det store maleri på endevæggen. Det er udført i 1911 af maleren Eduard Saltoft og er et fællesportræt af Højesterets dommere. Maleriet blev bestilt i forbindelse med Højesterets 250-års-jubilæum, men ifølge Jens Peter Christensen ville retten ikke modtage det da det blev præsenteret.

"25 år senere købte foreningen Højesteretsskranken maleriet og forærede det til Højesteret. Så kunne man ikke rigtigt undslå sig, så nu hænger det altså her," fortæller Jens Peter Christensen med et smil.

Lokalet er blevet maler-istandsat af C. Møllmann & Co A/S, og i den forbindelse er loftet blevet vasket ned og malet med limfarve. Samtidig har tømrerfirmaet Kjell Pedersen Entreprise A/S lagt nyt parketgulv i terningbånd for at sikre en gulvmæssig sammenhæng til Kæremålssalen som ligger op til.

Vigtigt at bevare kulturarven og håndværket bag

Restaureringen af de ti dommerstole, samt istandsættelsen af Fløjlsgemakket, er blevet gjort mulig efter

en fondsbevilling fra Kirsten og Freddy Johansens Fond. Og hvis du spørger Mette Palsteen, er det fuldstændigt afgørende at der er fonde der støtter sådanne projekter.

"Hvis ikke der var nogle fonde der er villige til at putte penge i ting som er håndværksmæssigt bevaringsværdige, så blev opgaverne ikke udført. Og hvis opgaverne ikke er der, mister vi kompetencerne til at holde vores kulturarv i stand. Det kræver penge at bevare vores kulturarv. Ikke kun dygtige håndværkere."

Også for Højesterets præsident, Jens Peter Christensen, er det vigtigt at istandsættelsen er sket efter højeste håndværksmæssige kvalitet.

"Højesteret er en vigtig samfundsbærende institution, og derfor har vi et ansvar for at være med til at sikre vores kulturarv. Når Højesteret får istandsat et lokale som Fløjlsgemakket, så det fremstår smukt og indgår i en helhed med resten af Højesteret, er det ikke for personalets skyld, men fordi vi har en særlig funktion i samfundet," forklarer Jens Peter Christensen.

Istandsættelsen af de ti dommerstole og Fløjlsgemakket er udført af medlemmer af Håndværkerforeningen:

C. MØLLMANN & CO A/S
KJELL PEDERSEN
ENTREPRISE A/S
TAPETSERER
METTE PALSTEEN

Resultatet kan ses i Højesterets nyistandsatte lokale, Fløjlsgemakket.

Laugenes Opvisning får det bedste frem i nogle af Danmarks dygtigste håndværkere

Til november fylder Laugenes Opvisning igen de smukke sale og saloner i Moltkes Palæ med unikke 'one of a kind'-kreationer fra den faglærte buntmager, skrædder, modist, guldsmed og sadelmager. H.K.H. Prinsesse Benedikte er æresgæst når nogle af Danmarks dygtigste håndværkere viser deres håndværk frem på catwalken.

TEKST JAKOB BO ANDERSEN

I sin skaben tager håndværkeren udgangspunkt i den enkelte kundes behov, og ofte indgår håndværkeren og kunden i en løbende dialog om produktet. Dermed skabes præcis det unikke produkt som kunden ønsker sig – et produkt som ovenikøbet kan tilpasses i takt med at ejeren eller tiden forandrer sig.

På den måde er håndværk en modpol til den industrielle masseproduktion der er præget af automatiserede processer hvis mål er at producere ensartede produkter der kan afsættes til mange.

Det var budskabet fra museumsdirektør for Kongernes Samling, Tho-

mas C. Thulstrup, da han i 2022 holdt åbningstalen ved Laugenes Opvisning.

Og netop håndværket – det ypperste af slagsen – er i centrum ved Laugenes Opvisning. Det gør sig nemlig gældende for alle de kreationer der er med ved opvisningen at de er unikke og skabt specielt til lejligheden.

"Et af de helt særlige kendetegn ved Laugenes Opvisning er at det er den enkelte håndværker der selv har udviklet konceptet og designet samt fremstillet kreationen på sit eget værksted. Og det du ser ved opvisningen, er ikke kun gallakjoler eller

couture, men også unikt tilpasset tøj og tilbehør til hverdagsbrug, fx til en tur i teatret eller til et middagsselskab. Tøj som du kan gå ind til din lokale faglærte skrædder, guldsmed, modist, buntmager eller sadelmager og bestille," fortæller Johnny Alexander Wichmann der er oldermann i Skrædderlauget og primus motor og drivkraft bag Laugenes Opvisning.

Levende laug

Laugenes Opvisning arrangeres af Johnny Alexander Wichmann og Håndværkerforeningen København i samarbejde med Skrædderlau-

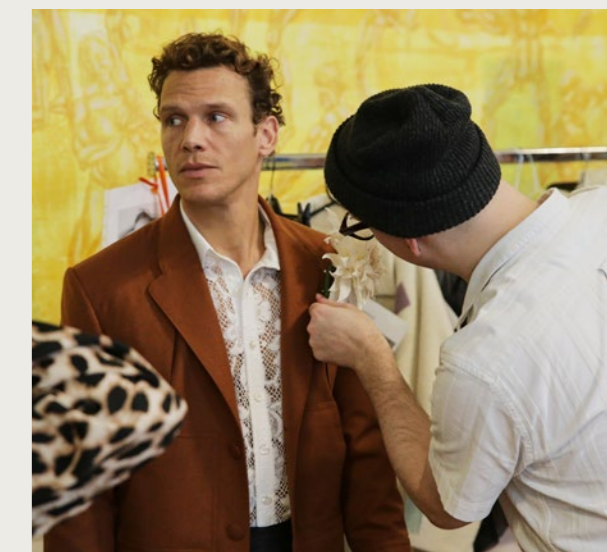
FRA LAUGENES OPVISNING 2022
FOTO HELLE MOOS

get, Københavns Guldsmedelaug og Sadelmager- og Tapetsererlauget. Og det tværfaglige perspektiv er helt centralt, fortæller administrerende direktør i Håndværkerforeningen, Christoffer Susé.

"Laugenes Opvisning er en platform der giver mulighed for at vise kvaliteten i fagene. Den er samtidig et eksempel på hvordan de forskellige fagligheder supplerer hinanden når det handler om at skabe godt hånd-

værk. Det gælder på samme måde når man skal 'klæde en person på' som det gør når man skal bygge et hus," siger Christoffer Susé og fortsætter:

"Opvisningen er samtidig et fantastisk eksempel på hvordan håndværkslaugene danner ramme for aktiviteter og arrangementer der giver medlemmerne mulighed for at udvikle deres faglighed."

Faglig udvikling og uddannelse

Og den faglige udvikling der ligger i at designe og skabe godt håndværk, kommer ikke kun etablerede håndværksmestre til gode. Det er nemlig en integreret del af opvisningen at unge spirende talenter under uddannelse bliver inviteret til at deltage.

H.K.H. Prinsesse Benedikte er æresgæst ved Laugenes Opvisning

Laugenes Opvisning er et særdeles populært arrangement

"Vi har et stort ønske om at vise det bedste håndværk frem, både nutidens og fremtidens. Derfor inviterer vi hvert år elever med fra EUC Syd, Københavns Mode- og Designskole, NEXT Uddannelse København Frisør samt Guld- og Sølvsmed, Scandinavian Academy of Fashion Design, Margrethe-Skolen og Tekstilformidleruddannelsen, Københavns Professionshøjskole," fortæller Johnny Alexander Wichmann.

Det glæder også Håndværkerforeningens direktør Christoffer Susé.

"I Håndværkerforeningen arbejder vi for at flere unge skal se mulighederne i at tage en håndværksuddannelse. Og det at blive inviteret med

til at deltage i en så prestigefyldt opvisning er forhåbentlig noget der kan inspirere eleverne og give dem læring til deres håndværksmæssige kompetencer," siger Christoffer Susé.

Kongelig æresgæst

H.K.H. Prinsesse Benedikte er æresgæst ved opvisningen, og den kongelige opbakning er vigtig for Laugenes Opvisning.

"Prinsesse Benedikte har altid haft interesse for håndværksfaget, så vi er meget glade for at hun har takket Ja til at kaste lys over vores fælles sag," siger Johnny Wichmann.

NOV
5

Tid & Sted

Laugenes Opvisning kan opleves i Moltkes Palæ
Dronningens Tværgade 2
1302 København K.

Billetter sættes til salg i efteråret.
Læs mere på:

laugenesopvisning.dk

Pension for Selvstændige

Godt håndværk handler også om at passe på sig selv

Husk at forsikre dig, mens du arbejder, og husk at spare op, til du er færdig med at arbejde.

Hos Pension for Selvstændige får du rådgivning og hjælp til at finde din løsning.

Book et møde på www.PFS.dk – eller ring på **33 93 86 00**

medaljeuddeling

100 år med medaljer på Københavns Rådhus

Traditionen tro hylder Håndværkerforeningen København årets dygtigste nyuddannede håndværkere i hovedstadsområdet. Det sker ved den årlige uddeling af Håndværkerforeningens medalje på Københavns Rådhus.

Hvert år i maj overrækker Håndværkerforeningen medaljer til årets dygtigste nyuddannede håndværkere inden for en lang række håndværksfag.

"Vi har en stolt håndværkstradition i Danmark, og medaljeuddelingen er med til at huske alle på at vi hvert år uddanner nye, dygtige håndværkere. Der er brug for endnu flere, og vi vil gerne benytte lejligheden til at hylde de egenskaber der ligger inden for håndværksfagene," siger Christoffer Susé der er administrerende direktør i Håndværkerforeningen København.

Traditionen med at uddele Håndværkerforeningens medalje går helt tilbage til 1867. Men netop i år er det 100 år siden, at medaljeuddelingen første gang blev holdt på Københavns Rådhus.

At medaljeuddelingen sker på rådhuset skyldes en idé fra skoleborgmester Ernst Kaper, der gik ud på at forene Håndværkerforeningens medaljeuddeling med tilsvarende arrangementer afholdt af de Massmannske Søndagskoler og det tekniske selskabs skole.

Ønsket var at skabe én årlig håndværkerfest for standens ungdom af samme betydning som studenternes immatrikulationsfest. Det lykkedes, og 1. juni 1924 fandt medaljeuddelingen første gang sted på Københavns Rådhus.

Kongelig deltagelse

H.M. Dronning Margrethe er til stede og ønsker tillykke. Det glæder Christoffer Susé.

"Der er ingen tvivl om at H.M. Dronningens tilstedeværelse ved medaljeuddelingen har stor betydning for medaljemodtagerne. Vi kender alle Dronningens interesse og holdning til godt håndværk, så vi er glade og stolte over at hun er til stede ved medaljeuddelingen," siger Christoffer Susé.

Legater for mere end en million

Ud over Håndværkerforeningens medalje uddeles seks Massmannske medaljer samt legater for over en 1,1 million kroner fra virksomheder, laug og fonde, herunder Læringleforeningen,

Direktør Ib Henriksens Fond, Ellehammerfonden samt Fonden Julius Skrikes Stiftelse. Derudover uddeles to rejselegater på hver 100.000 kr. fra A.P. Møller Fondens legat til unge håndværkeres videre uddannelse i udlandet.

"At viden udefra gør os klogere og dygtigere ved vi alt om inden for håndværksfagene. Det har nemlig altid været en del af håndværkets DNA at rejse ud i verden for at lære, og lære fra sig. Og med uddeling af blandt andet en række rejselegater støtter vi op om en af håndværkets ældste traditioner," siger Christoffer Susé.

Medaljeuddelingen arrangeres af Håndværkerforeningen København i samarbejde med NEXT Uddannelse København, TEC (Technical Education Copenhagen) og Københavns Kommune som er vært for ceremonien på Københavns Rådhus.

LÆS
MERE PÅ

[hfk.dk/
medaljeuddeling](http://hfk.dk/medaljeuddeling)

next

Nyt praksisakademi skal tiltrække unge til erhvervsuddannelserne

Med et helt nyt praksisakademi, der indeholder nye muligheder for både faglighed og sociale aktiviteter, håber NEXT Uddannelse København at tiltrække flere unge til erhvervsuddannelserne. Praksisakademiet skal nemlig give et mere attraktivt uddannelsesmiljø for studerende. A.P. Møller Fonden har bidraget med 125 millioner kroner til projektet der forventes at stå klar i 2027.

TEKST PETER DJURUP
FOTO PALLE DEMANT / NEXT UDDANNELSE KØBENHAVN

Praksisakademiet skal indeholde både undervisningsfaciliteter og plads til det sociale.

"Praksisakademiet kommer til at indeholde både undervisningsfaciliteter og plads til det sociale. Der bliver også mulighed for at de elever, som har lyst til det, kan nørde. Vi laver nemlig makerspaces hvor man blandt andet kan arbejde med ny teknologi som Virtual Reality. Vi vil også gerne have at det bliver et sted hvor de unge kan arbejde med innovation og iværksætteri. Det er tanken at vores elever med en nøglebrik kan få adgang til stedet mellem kl. 7 og 23," siger Ole Heinager, adm. direktør for NEXT Uddannelse København.

Praksisakademiet bliver bygget på NEXT på Nørrebro og bliver for en bred skare af elever. Helt fra 10. klasse- og grundforløbselever til EUX-eleverne på tværs af fag fra frisører til byggeuddannelserne.

"Det skal være et omdrejningspunkt og samlingssted som gør at eleverne

har lyst til at være her og komme tilbage hertil efter arbejdstid på lærepladsen. Ved at blande fagene får vi også mere diversitet, og pludselig har vi flere hundrede mennesker samlet et sted hvor der er plads til både det faglige og det sociale," siger Ole Heinager der er meget glad for bevillingen fra A.P. Møller Fonden som har gjort det muligt at skabe det nye praksisakademi:

"Vi kan selv bygge de værksteder som er en del af projektet, men med pengene fra A.P. Møller Fonden bliver det muligt at lave et godt og eksperimenterende ungdomsmiljø.

Skaber et tættere forhold til uddannelsen

Helt grundlæggende er det svært at tiltrække nok unge til erhvervsud-

dannelserne, og med det nye praksisakademi håber Ole Heinager at gøre det mere attraktivt at vælge en fremtid som faglært og en af NEXTs uddannelser.

"Når man starter på en erhvervsuddannelse, er man ikke længe på skolen, før man skal videre ud i praktik på lærepladsen. Det er selvfølgelig fint nok, men det betyder bare at man ikke når at få et forhold til sin skole. Samtidig er der en udfordring i at erhvervsskoleelever, som kommer ind på et grundforløb, efter kun et halvt år skal vælge hvilken uddannelse de ønsker. Så vælger man måske tømrer, og som kun 17-årig står man ude på byggepladsen kl. 7 om morgenen i frostvej, mens vennerne hygger sig på gymnasiet hvor de møder to timer senere. Det er ikke med til at gøre erhvervsuddannelserne attraktive. Men med prak-

sisakademiet ønsker vi at skabe et miljø for de unge der gør det mere tiltrækkende at vælge en af vores uddannelser og være en del af uddannelsesmiljøet her," siger Ole Heinager.

Fremtidens uddannelsessted

Praksisakademiet kommer til at have fleksible lokaler som kan omstilles hurtigt, efter de behov der opstår i fremtiden.

"Med den udvikling vi ser inden for kunstig intelligens, og det der sker på industriens område hvor man teknologisk er meget længere fremme end håndværksuddannelserne er, ved vi ikke om en tømreruddannelse er langt mere digital om få år. Derfor laver vi undervis-

ningsområderne fleksible, så vi kan omstille lokalerne hurtigt. Vi bygger ikke til morgendagen, men til fremtiden. Det er min vision at skabe fremtidens uddannelsessted her," siger Ole Heinager.

Lige nu er NEXT i gang med brugerinddragelse som forberedelse til byggeriet, og hen over sommeren bliver der udskrevet en arkitektkonkurrence på byggeriet. Samlet set kommer praksisakademiet til at koste 250 millioner kroner og betales derfor 50/50 af NEXT selv og bevillingen fra A.P. Møller Fonden.

Det er planen at Praksisakademiet skal samle de unge på tværs af uddannelser.

Man plejer at sige at byggebranchen er kendt for en hård men kærlig tone. En ny undersøgelse afslører dog at det ikke er alle der oplever kærligheden. Så hvordan sikrer man et arbejdsmiljø der tager højde for at mennesker og medarbejdere er forskellige? Det kan en række nye værktøjer fra foreningen Byggeriets Samfundsansvar hjælpe med. Værktøjerne er udviklet på baggrund af en undersøgelse der viser at en stor del af medarbejderne i byggebranchen ikke oplever psykologisk sikkerhed.

Psykologisk

sikkerhed skaber mere trivsel og bedre resultater

42 procent oplever at drillerier fra kollegaerne ikke er kærligt ment. 50 procent er bange for at indrømme det hvis de begår fejl på arbejdet.

Det er nogle af resultaterne af en undersøgelse som foreningen Byggeriets Samfundsansvar har gennemført blandt ansatte i byggebranchen på tre forskellige byggepladser. Byggeriets Samfundsansvar er en landsdækkende interesseorganisation der går på tværs af bygge-, anlægs- og ejendomsbranchens aktører, og spørger du direktør Christina Schultz fra Byggeriets Samfundsansvar, peger undersøgelsen i retning af at byggebranchen har en udfordring med det psykiske arbejdsmiljø.

"Psykologisk sikkerhed handler blandt andet om trivsel, og om at du kan være på arbejdspladsen 'som dig selv' og tør

sige din mening, uden at du er bange for at blive skældt ud eller kritiseret. Undersøgelsen viser at det ikke kun kan være svært for lærlinge, kvinder og minoriteter, men at der er et stort tavst flertal blandt medarbejderne som også ønsker et opgør med den hårde tone," fortæller Christina Schultz.

Tænk over hvordan lederen taler

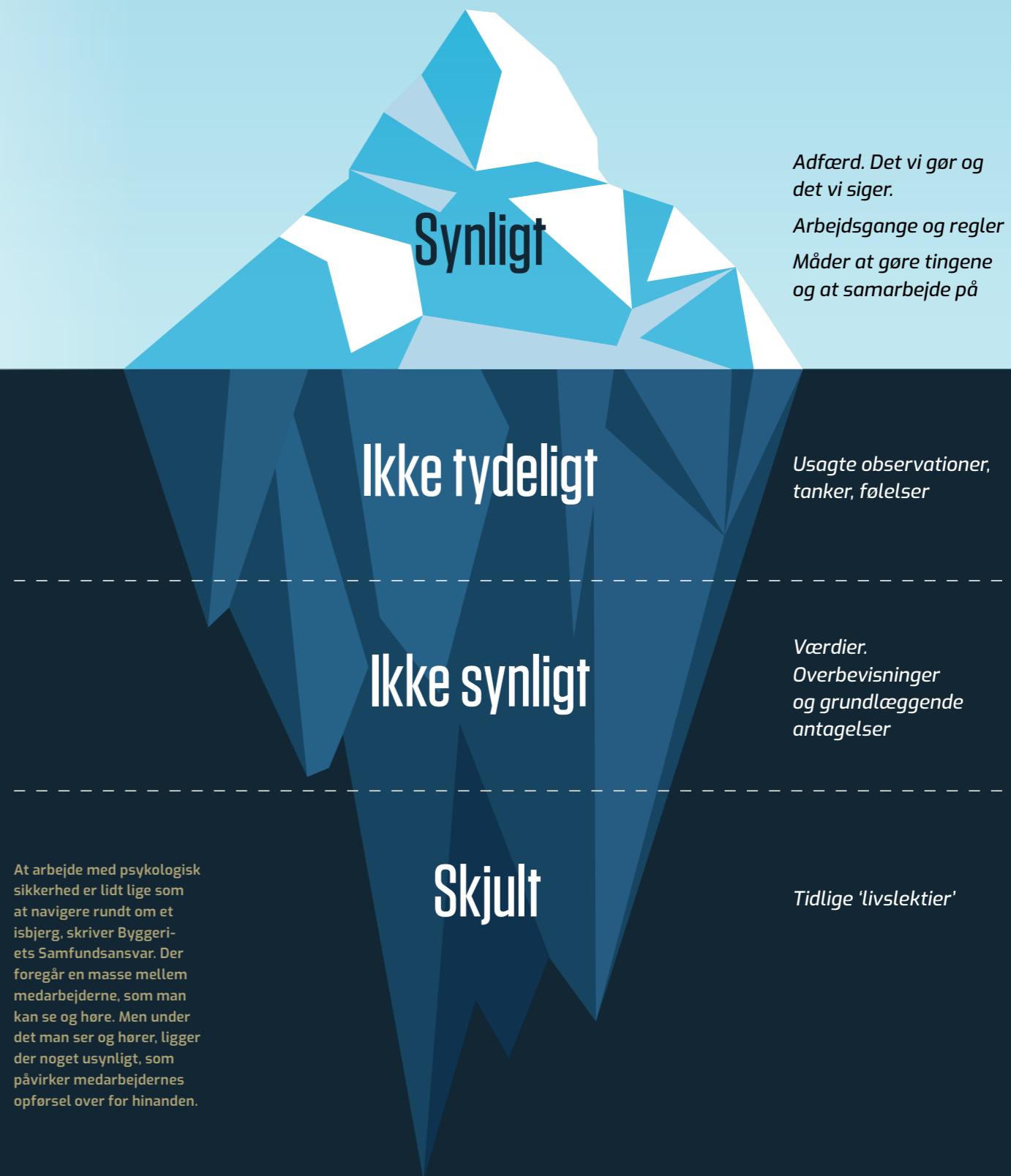
Psykologisk sikkerhed handler ikke om at der ikke må være uenigheder omkring arbejdet, eller at man ikke må fortælle en vittighed. Det handler derimod om at sikre et miljø og en omgangstone hvor alle medarbejdere er trygge ved at sige deres mening og fortælle om usikkerheder og bekymrin-

ger. Derfor kan det være en god idé at tænke over hvilken kultur man har på arbejdspladsen.

Her spiller chefen en nøglerolle. For mennesker er forskellige. Nogle er højlydte og udadvendte, mens andre er mere stille, og det skal lederen kunne håndtere. I en mindre virksomhed vil det være mester selv, mens det på en byggeplads vil være byggelederen og sjakformanden.

Derfor er en af de centrale anbefalinger fra Byggeriets Samfundsansvar at ledere skal klædes bedre på til at lede.

"Vi kan se i undersøgelsen at lederens opførsel og måde at tale på smitter. Så hvis lederen fører an med drillerier eller dårlige vittigheder, eller tillader andre at gøre det, så bliver det hurtigt normen

At arbejde med psykologisk sikkerhed er lidt lige som at navigere rundt om et isbjerg, skriver Byggeriets Samfundsansvar. Der foregår en masse mellem medarbejderne, som man kan se og høre. Men under det man ser og hører, ligger der noget usynligt, som påvirker medarbejdernes opførsel over for hinanden.

Undersøgelsen viser at medarbejderne i højere grad oplever psykologisk utryghed end lederne, og at det er en mindre gruppe som i høj grad dominerer kulturen, oftest de mest højtråbende.

Der ligger en opgave for både chefen og de resterende medarbejdere i at blive bedre til at sige fra overfor den gruppe.

Værktøjer og vejledninger

Som en del af undersøgelsen har Byggeriets Samfundsansvar udviklet en række værktøjer og gode råd til både ledere, håndværkere, lærlinge og mentorer som man kan bruge for at sikre den psykologiske sikkerhed.

Værktøjerne er tilgængelige på organisationens hjemmeside:

byggeriets
samfundsansvar.dk/
viden-og-vaerktoejer/
mennesker/
psykologisk-sikkerhed/

i teamet. Så lederen har en enormt vigtig opgave med at skabe en bedre kultur," fortæller Christina Schultz.

Undersøgelsen viser at medarbejderne i højere grad oplever psykologisk utryghed end lederne, og at det er en mindre gruppe som i høj grad dominerer kulturen, oftest de mest højtråbende.

"Der ligger en opgave for både chefen og de resterende medarbejdere i at blive bedre til at sige fra overfor den gruppe. Der er behov for at "det tavse flertal" bakker op om dem der stikker ud på arbejdspladsen, eksempelvis kvinder, lærlinge og medarbejdere med anden etnisk baggrund, så denne gruppe går forrest med god kammeratlig adfærd, fx at holde en god tone og sørge for at humoren er fair for alle," siger Christina Schultz og fortsætter:

"Vi har udviklet nogle værktøjer som både er målrettet til fx lederne og håndværkerne, og som kan hjælpe dem med at bidrage til at skabe et bedre og mere inkluderende arbejdsmiljø."

Tal om fejl

Fejl er en stor kilde til usikkerhed. Og undersøgelsen viser at en af konsekvenserne af at medarbejderne ikke oplever at være trygge, er at de er bange for at fortælle om fejl de har begået eller observeret.

Derfor er det vigtigt at tænke over hvordan man taler om og håndterer fejl. For på en byggeplads kan fejl være både farlige og dyre.

"Der vil altid ske fejl, og særligt når arbejdet går hurtigt som det ofte gør i byggebranchen. Derfor er det nødvendigt at være åbne om fejl og have en god proces for fejlhåndtering," siger Christina Schultz og understreger at det er helt centralt hvordan lederen reagerer når der bliver opdaget fejl i arbejdet. For her handler det ikke kun om hvad der bliver sagt, men også hvordan det bliver sagt.

Opgaven er at fokusere på hvordan fejlen bliver udbedret. Her kan det være en god idé at inddrage medarbejdernes

faglighed i løsningen af problemet, og sikre at alle i teamet lærer af fejlen, så den ikke sker igen. For man skal naturligvis også forsøge at undgå at fejl opstår.

"Ved at sætte fokus på kvalitet og samarbejde kan man bevæge sig hen mod at der bliver lavet færre fejl," siger Christina Schultz.

Det vil givetvis kunne ses på bundlinjen.

Meningsfuldt og vigtigt arbejde

Byggebranchen er ikke alene om at have udfordringer med den psykologiske sikkerhed. Men undersøgelsen viser at den gennemsnitlige psykologiske usikkerhed i byggebranchen er højere end gennemsnittet på tværs af alle brancher i Danmark.

Alligevel svarede 71 procent af alle der deltog i undersøgelsen at de finder arbejdet i byggebranchen meningsfuldt og vigtigt. Det er da noget at bygge på.

Lænestol
betrukket
med blå
stofrester

Dykkere fandt Fransk
taffelur i
mergelgrav

Brudekjole i tre
generationer Arveguld
fra bedstemor bliver
til søsterringe gamle
lamper i
boligforening

Godt
håndværk
holder

Nyt liv til
stole
med blå
stole
orene

INSPIRATION

Håndværk handler ikke kun om at skabe nye produkter, men om at skabe produkterne i så god kvalitet at de kan holde i mange år og, om nødvendigt, repareres og dermed bruges igen.

Vi ser det hver dag når mureren, tømreren, VVS'eren, maleren og alle de andre bygningshåndværkere reparerer vores huse og lejligheder. For bygninger der er bygget til at holde, kan repareres og ændres hvis behov, mode eller ønsker ændrer sig.

Det samme gælder de håndværkstering vi som forbrugere omgiver os med: Det gamle armbåndsur som man har arvet. En kjole af god kvalitet, eller en sofa som er blevet slidt. Her kan en dygtig håndværker hjælpe med at reparere, redesigne eller tilpasse, så produktet kan bruges igen.

MESTER har samlet en række eksempler fra vores medlemmer på deres kunders effekter, der enten er arvet eller som de af andre grunde ønsker at bevare, men gerne vil forny eller reparere og dermed give dem nyt liv mange år frem i tiden.

Det er heldigvis en ting, der breder sig. Så der er god grund til at kigge rundt omkring i hjemmet, i klædeskabet eller i skufferne om der ikke ligger en gammel familiering, en kjole med affektionsværdi eller måske et par kvalitetssko, der kan gå mange flere kilometer, hvis de får nye såler.

Reparerede effekter giver både glæde og er godt for miljøet og klimaet frem for at gå ud og købe nyt. Så kom med her og få inspiration til, hvad du kan have i gemmerne.

På de kommende sider kan du møde fem forskellige håndværkere der hjælper kunder med at skabe nyt liv i gamle ting...

Smykker med historie får nyt liv

Smykker bærer ofte på en historie gennem generationer, og ved et besøg hos guldsmed Catrine Henrich på Nørrebro kommer historierne i bogstaveligste forstand op af jorden.

TEKST PETER DJURUP
FOTO RIE NEUCHS

Guldsmed Catrine Henrich giver ofte gamle smykker nyt liv.

På spørgsmålet om hvorvidt Catrine, der driver guldsmedjen Kleines, har lavet nogle anderledes opgaver for sine kunder, kommer vi vidt omkring i verden og tiden.

"En kunde kom med en halv guldring med en opal-sten i. Den var blevet fundet i jorden af et familie-medlem helt tilbage i 1898. Siden var ringen gået i arv og havde bare ligget i skuffer hos efterkommere af finderen, indtil min kunde fandt den frem og ville have lavet noget ud af den," fortæller Catrine Henrich.

Kunden, der kom med ringen, arbejdede på Geologisk Institut. Han vidste derfor noget om sten

og var interesseret i historien om ringen der var gået i arv i generationer.

"Selve opalen fik jeg slebet op hos den stensliber jeg normalt bruger. En opal er en ret blød sten, og den var meget slidt på overfladen. Stenen var et cabochonslib, som er flad i bunden og rund i faconen foroven hvilket gør den lettere at slibe end hvis den havde været facetteret."

"Guldet fra ringen blandede jeg med nyt guld for at der skulle være nok til at lave den nye ring, for den oprindelige ring var jo halv. Jeg lavede designet sammen med kunden, og vi tilføjede en safir for at give den lidt ekstra, og så endte vi med en fin ring med snoninger," fortæller Catrine hvis kunder typisk finder og vælger hende ud fra hendes smykkestil.

"Mange der kommer her, har set hvad jeg ellers laver og kan godt lide det sprog jeg taler med mine smykker. De har typisk nogle referencer til andre smykker jeg har lavet, og vi tager så udgangspunkt i det de kan lide. Jeg får lov at opleve at kunder bliver forelsket i deres smykke, og jeg bliver også ofte selv utrolig forelsket i det jeg laver, og jeg skaber noget som gør kunderne glade, siger Catrine.

Knækket jade-armbånd fik nyt liv

Et andet eksempel på et smykke hun reddede fra at lade livet var et jade-armbånd der var knækket og derfor ikke kunne bruges mere i sin oprindelige form.

"Kunden kom med et jade-armbånd som hun havde fået i gave fra sin mor og havde gået med hver dag siden, indtil det knækkede. Så hun var selvfølgelig ked af at det ikke kunne bruges mere, da det ikke ville holde hvis man limede det sammen. Men så fandt jeg på en løsning med

nogle endedupper og en guldkæde der holder armbåndet sammen, og dermed giver smykket nyt liv."

Resterne af det knækkede armbånd blev brugt til to ørenringe i samme stil som armbåndet med guldkæden. På den måde kunne gaven fra kundens mor fortsat bruges i ny fin form.

De røde sten

Glassten har som regel ikke nogen stor værdi, men når de sidder i arvede smykker kan de få en høj affektionsværdi.

"Jeg fik en kunde, der kom med nogle ringe med røde sten som hun havde set sin mor gå med. Hun ville gerne give dem nyt liv for at bevare dem. Stenene var af glas, og man siger typisk at en glassten ikke er noget værd, og at det derfor ikke kan betale sig at lave et smykke med en glassten om. Men det havde værdi for kunden, og derfor lavede jeg en ny ring til hende af guldet og de to glassten, og så fik den nye ring en grøn diamant," siger Catrine Henrich.

Arveguld fra Norge

Den sidste historie fra Catrine handler om guld som to søstre havde arvet fra familie i Norge.

"De to søstres bedstemor og bedstefar boede i Norge og ejede en gård der hed "Sporen". Da de solgte gården, og for første gang havde lidt ekstra penge mellem hænderne, købte bedstemor en pels og en guldhalskæde. Det var en såkaldt murstenshalskæde, og købet blev forklaret med at "det skulle en kone have", fortæller Catrine.

Bedstemoren efterlod sig ikke meget efter sin død. Den ene søster fik et syskrin, og den anden fik guldkæden. Den blev aldrig rigtig brugt og var mest lidt "mormoragtig". Men da den anden søster fyldte 50 år,

blev kæden fundet frem. Kunden fortæller:

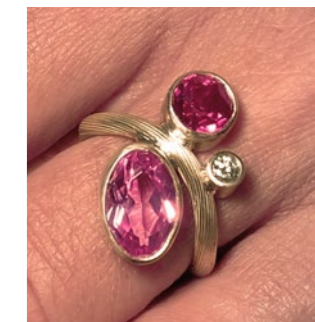
"Jeg kom i tanker om kæden, og at jeg nok - uden at vi havde tænkt over det - havde fået den arv fra vores bedstemor der havde størst værdi. Samtidig var det også ærgerligt at den ikke blev brugt. Så slog det mig at det kunne være symbolsk at dele kæden i to og lave en ring til os hver hvor Sporen, gårdens navn, skulle indgraveres."

Catrine Henrich fik opgaven med at skabe en ring ud af guldet fra mormors halskæde:

"Jeg lavede en signetring med "Sporen" indgraveret. Der var så meget guld i halskæden at der stadig er mere tilbage, og nu er det planen at vi skal have lavet en lignende ring til den anden søster, så de får søster-ringe af familieguldet," siger Catrine Henrich.

Genanvendelse af guld

For guldsmede er det at "upcycle", "recycle" eller genanvende guld ikke noget nyt, selv om det i dag er et meget brugt ord også inden for guldsmedebranchen. Det har altid været sådan at man genanvender guld fra gamle smykker til at fremstille nye smykker. Og når man blander det med ekstra guld, hvis der som med den halve ring ikke er nok, er det guld man køber også genbrugsguld.

Arvesmykker bliver genskabt i nyt design.

KLEINES GULDSMED
MEDLEM AF
GULDSMEDELAUGET
HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

Urmageren hjælper når tiden går i stå

Tik, tak, tik. De fleste der går med armbånds-ur har prøvet at deres ur går i stå. Heldigvis skal der ofte blot et batteriskifte til for at uret går igen. Men nogle gange kræver det en større reparation. Og så er urmager Arthur Elley en af dem man kan gå til.

TEKST JAKOB BO ANDERSEN
FOTO RIE NEUCHS

Urmager Arthur Elley er i gang med at reparere et vægur

For de fleste urmagere er reparation en stor del af forretningen. Det gælder også for urmager Arthur Elley der er specialiseret i reparation af komplicerede urværker.

"Det sjoveste er at få opgaver ind hvor andre har måttet give op. Jeg elsker processen med at finde fejlen. Det er ofte meget tidskrævende og

kræver stor tålmodighed," fortæller Arthur Elley og fortsætter:

"Det er sjovt med de meget komplicerede værker hvor der er mange 'lag' af funktionalitet ovenpå selve urværket der skal skilles ad – fx dato, kalender, stopur, spillværk eller månefaser osv. Men lige nu har jeg også et almindeligt stueur på værkstedet som går i stå efter en given periode. Det er nok noget med et tandhjul der skal slibes, og det kræver at jeg prøver mig frem indtil jeg finder fejlen," fortæller Arthur.

Mange gange er det helt almindelige mennesker der kommer ind med et ur som er gået i stå.

"Jeg oplever tit kunder der kommer ind med et ur som måske har hængt bagerst i et værelse i nogle år uden at gå. Men nu har man så besluttet at få det repareret. Det kan jeg godt lide at hjælpe med," siger Arthur.

En måned i vand

Blandt Arthurs kunder er både virksomheder, organisationer og private kunder.

"For nogle år siden fik jeg en opgave med at renovere et fransk taffelur som havde ligget i en mergelgrav i en måned. Det var blevet stjålet ved et indbrud og blev tilfældigvis fundet af nogle dykkere efter noget tid. Det var helt rustent, så det var en stor opgave at få det skilt ad og få rensede alle tandhjulene så det kunne gå igen. Det endte nærmest som en nyproduktion," fortæller Arthur og fortsætter:

"Et andet af de ure jeg har været med til at renovere og servicere er et af Jens Olsens ure. Det står i Danske Banks hovedsæde på Holmens Kanal. Jeg har også flere gange haft ure skabt af den danske urmager Urban Jürgensen forbi værkstedet. Det er altid spændende at arbejde med et ur som man ved er skabt af en dygtig og verdensberømt dansk urmager," siger Arthur Elley.

Røntgenfotografering af et kinesisk lysthus

En af de mere specielle opgaver som Arthur Elley har været med til, var da han i samarbejde med Nationalmuseet røntgenfotograferede et kinesisk legetøjshus – et såkaldt lysthus.

"Det var et lysthus hvor figurerne inde i huset kunne bevæge sig ved hjælp af en mekanisk anordning. Så vi fik det røntgenfotograferet, og ved hjælp af billederne og spejle kunne vi kortlægge mekanikken inde i huset. På mange måder mindede opbygningen og mekanikken om et ur, og det gav museet en viden om hvor teknologisk langt fremme Kina var på det tidspunkt i 1700-tallet da modellen blev bygget. Så det var ret sjovt at bidrage til," slutter Arthur.

Arthur Elley elsker processen med at finde fejlen, der får et ur til at gå i stå.

URMAGEREN
I DRONNINGENS
TVÆRGADE
MEDLEM AF
HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

Lænestol betrukket med blå stofrester

Kan du lave vores lænestol af blå stofrester? Sådan lød opgaven fra en børnehave, og det var en af de mere specielle opgaver for møbelpolstrer Tommy Raagaard Hansen der får flere og flere opgaver fra offentlige institutioner.

TEKST PETER DJURUP
FOTO RIE NEUCHS

Tommy Raagaard Hansen har både private og offentlige kunder, der ønsker at få renoveret gamle møbler, så de får forlænget livet.

"Stolen jeg lavede for nogle år siden, var til en børnehave der havde en del gamle møbler som de samlede ind og fik sat i stand. Lederen gik allerede dengang op i at genbruge og bevare møbler fremfor at skifte dem ud, så hele idéen var at stoffet skulle være genbrug," siger Tommy og fortsætter:

"Det var superlækre møbler de havde i børnehaven. De havde også nogle gamle sofaer som vi satte i stand til dem, og ofte med de gammeldags metoder. Det var et meget specielt sted hvor de gamle sofaer stod på stuerne hvor der også var en pejs, og det var superhyggeligt at komme på besøg," fortæller Tommy.

"De ville gerne have syet stolen i felter af stofrester fra mit værksted, og så i forskellige blå nuancer. De ønskede en stol hvor vi havde lavet lidt sjov ud af de rester vi jo altid har på værkstedet. Stolen blev brugt til at fortælle børnene historier i om morgenen i børnehaven, og den blev jo en historie i sig selv."

Børnehaven, der ligger i Roskilde, fik generelt møbler fra forskellige mennesker i Roskilde, og man havde samtidig en aftale med Roskilde Festival om at møblerne blev stillet til rådighed for festivalen. Her blev de brugt til for eksempel VIP-rum under festivalen hvorefter de kom tilbage til børnehaven.

Stolen i de mange blå nuancer er skabt af stofrester på bestilling til en børnehave.

Renoverer møbler til plejehjem og hospitaler

Det er ikke kun børnehaven i Roskilde der får renoveret og bevarer gamle møbler. Tommy Raagaard Hansen ser i øjeblikket en udvikling i at flere offentlige institutioner vælger at få renoveret deres møbler fremfor at udskifte dem med nye.

"Generelt har vi meget fra hovedstadens hospitaler og plejehjem som vi renoverer, og vi får flere og flere opgaver af den slags. Vi har lige renoveret et helt plejehjem, og der er et mere på vej," siger Tommy.

Han har også lavet møbler for Akutmodtagelsen på Hvidovre Hospital, og er ved at sætte gang i opgaver for to andre afdelinger på samme hospital.

"De er begyndt at renovere møblerne frem for at smide dem ud og købe nye. Det er nu muligt fordi de i det offentlige ofte køber kvalitetsmøbler der kan holde længe og derfor kan betale sig at renovere," siger Tommy Raagaard Hansen.

Kai Kristiansen-stole reddet fra fjernvarmen

Det er ikke kun det offentlige der renoverer møbler i større omfang end tidligere. Også flere private kunder vil gerne bevare gamle møbler og sætte dem i stand fremfor at købe nyt. Det har Tommy et konkret eksempel på.

"Der var en yngre kvinde som havde fundet to forskellige Kai Kristiansen-stole der stod til udsmidning udenfor en villa. Hun tog dem med sig og kom ned til mig med dem for at få dem sat i stand. Så vi sendte dem til vores møbelsnedker, Jesper Larsen, som gav dem lak og reparerede dem, og vi gav dem flot nyt læder. Så i stedet for at være endt på

fjernvarmeværket kom de hjem til kunden og fik et nyt liv. Det varmede lidt om hjertet at det var en yngre person der havde reddet stolene," siger Tommy Raagaard Hansen og fortsætter:

"Vi har jo altid haft private kunder, men der er begyndt at komme flere der gerne vil bevare de gamle møbler," siger Tommy.

MØBELPOLSTREREN
HVIDOVRE
MEDLEM AF
SADELMAGER-
OG TAPETSERERLAUGET
HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

Brudekjole i tre generationer

Skræddermester Katherine Ines syer primært nye brudekjoler i sit skrædderi på Nørrebro. Men hun har også en del opgaver hvor hun hjælper kunder med at redesigne og omsy deres eksisterende kjoler og andet tøj. Sidste år hjalp hun fx en kunde med at omsy en brudekjole som både kundens mor og mormor var blevet gift i.

TEKST JAKOB BO ANDERSEN
FOTO RIE NEUCHS

Katherine syr primært nye brudekjoler i sit skrædderi. Men hun hjælper også kunder med at redesigne og omsy deres eksisterende kjoler og tøj.

Ifølge gamle traditioner giver det lykke i ægteskabet hvis en brud bærer noget gammelt, noget nyt, noget lånt og noget blåt ved brylluppet. Og det med at bære noget gammelt kunne Katherine Ines' kunde sætte et stort kryds ved da hun blev gift sidste år. Brudekjolen var nemlig hendes mormors.

Med hjælp fra Katherine blev den omsyet og tilpasset så den passede til et bryllup anno 2023.

"Kunden kom ind med sin mormors brudekjole som moderen også var blevet gift i. Den var allerede rettet lidt til i vidden da moderen blev gift, men man kunne godt se at det var en gammel kjole der ikke passede helt til stilen i dag. Så jeg foreslog nogle rettelser og forandringer som både havde respekt for kjolen og samtidig gjorde den mere moderne," fortæller Katherine.

Og kunderne kommer netop til Katherine af to årsager. Dels for at få omsyet kjolen, men i høj grad også for at få idéer og forslag til hvordan kjolen kan redesignes.

"Mit håndværk er jo at designe og sy kjoler, så jeg synes kun det er dejligt at hjælpe. Ofte har kunden

svært ved at se ud over det eksisterende konkrete produkt, så det kan jeg komme med forslag til," fortæller Katherine.

Bevare ånden

Når kunderne kommer ind i skrædderiet med en gammel kjole som de gerne vil have redesignet, handler det for Katherine om at bevare kjolens ånd.

"Det vigtigste er selvfølgelig altid at bruge materialet til at skabe en kjole der passer til kunden. Men der er tit mange følelser forbundet med sådan en proces, især hvis det er et arvestykke. Der handler det tit om at man gerne vil sende en tanke til sin bedstemor eller det andet familiemedlem der har båret kjolen," siger Katherine og fortsætter:

"Så hvis det er mormors kjole, skal vi bevare dét som fører tanker hen på mormor. Hvis kjolen fx har flæser, så kan det være at vi fjerner nogle og flytter nogle andre, så det passer bedre til stilen i dag. Eller hvis det er en kjole fra 1970'erne, så skal der være referencer til dét i den færdige kjole. Så for mig handler det om at bevare det der er genkendeligt, samtidig med at jeg rydder op i pynt og tilretter pasformen," fortæller Katherine og kommer med et eksempel.

"For et par år siden havde jeg en kunde der kom ind med en kjole der var pyntet med kartoffeltryk. Den syede jeg om til en buksedragt hvor vi havde taget et par af kartoffeltrykkene med. På den måde kunne venner og familie genkende kjolen i buksedragten," siger Katherine.

Flere tænker på bæredygtighed

Hvor der er mange kunder der kommer med et arvestykke eller en kvalitetskjole de har fundet i en genbrugsbutik og gerne vil have redesignet, så er der også kunder der kommer ind med en kjole og beder Katherine om at sy en helt ny kjole af stoffet.

"Ud fra tanken om at mindske vores forbrug af ressourcer giver det rigtig god mening at genbruge stoffet fra

en gammel kjole som man alligevel ikke bruger. Så det gør jeg også gerne," siger Katherine.

Kjole af landsholdstrøjer

En anden opgave som Katherine har udført, er at sy en kjole ud af gamle landsholdstrøjer.

"Der kom en fyr ind som elsker at se fodbold sammen med sin kæreste så han havde taget nogle af sine gamle landsholdstrøjer med og bad mig sy dem om til en kjole til kæresten. Generelt er fodboldtrøjer ikke særlig feminine så jeg klippede dem op og syede dem sammen, tilføjede noget talje og rettede på ærmerne så de blev mere feminine. Det synes jeg var en ret fin opgave," slutter Katherine.

Katherine hjalp sidste år en kunde med at omsy en brudekjole, som både kundens mor og mormor var blevet gift i.

DRESS BY INES
MEDLEM AF
SKRÆDDERLAUGET
HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

Lamper får nyt liv

Centralt på Østerbro, i en sidegade til Nordre Frihavnsgade, ligger Øbro Elektrik. Det lille firma arbejder primært med at servicere boligforeninger med fx dørtелефoner, opgangsslys m.m. Men ofte kommer der kunder ind i butikken med en lampe eller et andet elektrisk apparat under armen som de vil have hjælp til at få repareret.

TEKST JAKOB BO ANDERSEN
FOTO RIE NEUCHS

El-installatør og ejer Isaak Ter-Vardanian fortæller at han tit har kunder der kommer ind i hans butik med et elektrisk apparat som de gerne vil have elektrikerens til at kigge på. Og selvom det nok ligger et stykke fra firmaets hovedopgaver, så hjælper Isaak gerne.

"Det er mest lamper vi reparerer. Det er ikke nødvendigvis dyre ting, men noget som har affektionsværdi for kunden. Og for det meste handler det om at vi skifter ledning og fatning. Så det er ikke de store reparationer, men det gør kunderne

glade at de kan bruge deres lamper i nogle år endnu," fortæller Isaak.

En gang imellem dukker der dog noget lidt mere eksotisk op på værkstedet. For eksempel kom der for et par år siden en kunde ind med en gammel gulvpoleringsmaskine.

"Det var sådan en gammel en med træhåndtag og krom og det hele. Den var godt slidt, men vi fik skiftet en ledning i maskinen så den kunne køre igen," fortæller Isaak.

Det var en privat kunde der kom ind med maskinen som er beregnet til polering af parketgulve.

"Det er da super at kunden gerne ville genbruge den gamle poleringsmaskine i stedet for at købe en ny. Så vidt jeg har forstået, var motoren på den her maskine dog så slidt at den alligevel måtte skrottes nogle måneder senere," slutter Isaak.

El-installatør Isaak Ter-Vardanian hjælper ofte sine kunder med at reparere lamper og andre elektriske apparater.

Th. P. Stillinges fond

Dit svendebrev er en billet ud i verden

Som uddannet håndværker har du unikke muligheder for at rejse med dit fag og videreudanne dig i udlandet.

Er du en ung uddannet håndværker der har planer eller drømme om at tage et uddannelsesophold i udlandet, så har du mulighed for at søge om et rejselegat hos Stillinges Fond. Det kan være til et studieophold på en fagskole eller et arbejdsophold hos en særlig dygtig mester inden for dit fag.

Fonden modtager nu legatansøgninger til uddannelsesophold i efteråret 2024.

Legatet skal ansøges via fondens hjemmeside. Her kan du også møde nogle af de tidligere legatmodtagere, og læse om hvad de har fået ud af deres rejse og uddannelse.

Søg direkte på:

stillingesfond.dk

MAJ
15

SALONERNE I MOLTKE'S PALÆ

Formiddagssalon & bagværk fra Andersen Bakery

Sving forbi os til en kop kaffe, byens bedste selskab og lækker bagværk fra Andersen Bakery.

SEP
3

SALONERNE I MOLTKE'S PALÆ

Fyraftensmøde: Hvordan leder du de unge i din virksomhed?

Erhvervsforsker Søren Schultz Hansen giver sit bud på hvordan man som ejerleder i en mindre håndværksvirksomhed skal lede, rekruttere, fastholde og ikke mindst motivere de unge på arbejdspladsen.

SEP
11

TIVOLI - GLASSALEN

Mick Øgendahl - Bad Boy

Få gang i lattermusklerne og kom med os til stand-up-show med Danmarks sjoveste komiker.

DIVELLO
MOBIL SIKKERHEDSMAKULERING

Nyager 6 - 2605 Brøndby
Tlf: 43 96 71 41 - Fax: 43 96 71 51
DS/EN ISO 14001 certificeret
www.toftena.dk

Følg Håndværkerforeningens arbejde

Hvis du har lyst til at følge med i Håndværkerforeningens arbejde for at sætte fokus på godt og smukt håndværk, på at sikre en erhvervsvenlig hovedstad og få flere unge til at vælge en erhvervsuddannelse, så kan du følge os på hhv. Facebook, Instagram eller LinkedIn

 facebook.com/haandvaerkerforeningenkbh

 instagram.com/haandvaerkerforeningenkbh

 linkedin.com/company/haandvaerkerforeningenkbh

HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH

PÅ FALDEREBET

Udsigt til endnu en sommer i rødt og hvidt

København er svøbt i rødt og hvidt. Desværre er det ikke Dannebrog der er tale om, men afspærringer i forbindelse med anlægsarbejde, vejarbejde og opgravninger. Sådan har det været i flere år, og alt tyder på at det fortsætter.

Det er drønærgeligt at vi dermed ikke har mulighed for at præsentere vores smukke by fra dens flotteste side overfor gæster og turister.

København fortjener da at turisterne rejser hjem med et godt billede af byen og med et ønske om at komme igen, eller at anbefale byen til deres nabo. Og det er sådan set lige meget om gæsterne kommer fra Tønder eller Italien hvis de rejser hjem med en kedelig oplevelse.

Derudover er det en kendt sag at vejarbejde og afspærringer går hårdt ud over det lokale erhvervsliv.

De der driver butik eller værksted, har brug for at kunderne – og turisterne – rent faktisk kan komme frem og ind i butikkerne. Og de håndværkere der kører rundt til kunder og arbejder med at renovere københavnernes boliger og servicere virksomhederne, bliver forsinket i alenlange køer og omkørsler. Og nej, det er ikke realistisk at skifte til en ladcykel når ens håndværksvirksomhed ligger i Rødovre, og næste kunde bor i Hørsholm.

Kommunen har ansvaret for at skabe rammerne for at vi har en velfungerende by. Men jeg savner at kommunen begynder at stå på mål for det.

CHRISTOFFER SUSÉ
ADM. DIREKTØR

**HÅNDVÆRKER
FORENINGEN
KBH**

